

Asia Sanan tekijänoikeussuoja

Hakija Suomen siipikarjaliitto ry

Annettu 15.2.2011

Tiivistelmä *Laulun nimi "tipi-tii" ei saanut tekijänoikeussuojaa.*

LAUSUNTOPYYNTÖ

Hakija pyytää 2.8.2010 saapuneessa kirjeessään tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa "tipitii"-sanan tekijänoikeudesta. Hakija esittää lausuntopyynnössään seuraavaa:

Hakijan mukaan suomalainen broilerintuotanto täytti viime vuonna 50 vuotta. Juhlavuoden kunniaksi avattiin näyttely maatalousmuseo Sarkassa Loimaalla. Näyttelyn nimeksi valittiin "Tipitii - Suomen broilerituotanto 50 vuotta". Näyttelyssä on esillä erilaisia esineitä ja laitteita sekä julisteita tuotannon eri vaiheista 50 vuoden ajalta. Hakija on saanut näyttelystä palautetta, jossa Y toteaa, että Tipitii-nimeä on käytetty ilman luovan työn tekijän kanssa tehtyä sopimusta. Hakijan mukaan nimi Tipitii viittaa musiikkikappaleeseen Tipi-tii. Hakija pyytää tekijänoikeusneuvoston lausuntoa asiasta todeten, että näyttelyn nimi kirjoitetaan eri tavalla kuin musiikkikappale ja näyttelyn nimi Tipitii ei esiinny yksistään, vaan on kaikissa yhteyksissä liitetty asiayhteyteen - broilerituotannon historiaan.

VASTINE

Tekijänoikeusneuvosto on pyytänyt vastineen Y:ltä. Y esittää 13.10.2010 päivätyssä vastineessaan seuraavan:

Y:n mukaan musiikkiteos "Tipi-tii" on hänen vuonna 1961 säveltämänsä ja sanoittamansa keväinen laulelma, jolla Suomi osallistui vuonna 1962 Luxemburgissa järjestettyyn Eurovision Grand Prix -finaaliin sijoittuen Marion Rungin esittämänä seitsemänneksi.

Y:n mukaan sävellysteos ylittää teoskynnyksen varsinkin omaperäisen nimensä ansioista. Y toteaa, että nimi pysyy samana kaikissa ulkomaisissa kuten ruotsin-, tanskan-, norjan- ja saksankielisissä versioissaan, mikä tukee sen tekijänoikeussuojaa.

Y:n mukaan sävellysteos on lausunnonpyytäjän toimesta tuotu yleisön huomion kohteeksi ottamalla sen omaperäinen nimi osaksi vuoden pituista informaatio-kampanjaa hankkimatta tekijän suostumusta sekä neuvottelematta hänen kanssaan teoksen käyttötarkoituksesta tai ilmiasusta. Y:n mukaan näyttelyn nimellä on esikuvana Y:n luoma teosnimi, kirjoitettiinpa se tavuviivalla tai ilman sitä. Y toteaa, että TekijäL 3 §:n mukainen isyysosoikeuden loukkaus ilmenee laiminlyöntinä: tekijän nimeä ei ole tuotu esiin sovitussa ja sopivassa yhteydessä. Y toteaa, että kutsuttuna etukäteisneuvotteluun tekijä olisi voinut puolustaa moraalisia oikeuksiaan kieltämällä teoksen käytön broilerintuotannon historiaa esittelevän näyttelysarjan nimenä, koska musiikkiteoksen sanoma on elävän luonnon arvostaminen.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova. Tekijänoikeusneuvosto ei anna lausuntoja muiden lakien soveltamisesta.

Tekijänoikeudesta

TekijäL 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Säännös sisältää esimerkkiluettelon suojattavista teostyypeistä. Tekijänoikeussuojaa saavat esimerkiksi kirjalliset teokset.

Tekijänoikeudessa teoksella tarkoitetaan luonnollisen henkilön henkisen luomistyön tuotetta. Teokselta edellytetään, että sitä voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Suojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla. Tavanomaisena arviointikriteerinä on pidetty sitä, voisiko kukaan muu samaan työhön ryhtyessään päätyä samanlaiseen lopputulokseen.

Teostasovaatimusta on arvioitu eri tavoin riippuen teoslajista. Perinteisten kirjallisten teosten osalta teostasovaatimusta voidaan luonnehtia alhaiseksi, koska ne usein jo itsessään ilmentävät tekijänsä persoonallisuutta. Lyhytkin runo tai vaikkapa iskulause voi olla periaatteessa tekijänoikeuden suojaama. Haarmann (Tekijänoikeus ja lähioikeudet, Helsinki 2005, s. 70) käyttää esimerkkinä Eeva Joenpellon romaanin nimeä "Neito kulkee vetten päällä", jota voitaneen pitää siinä määrin itsenäisenä ja omaperäisenä, että teossuoja tulee sen kohdalla kysymykseen. Tätä voidaan kuitenkin pitää poikkeuksena pääsääntöön, jonka mukaan mitä lyhyemmästä ilmaisusta on kysymys sitä todennäköisemmin se ei saavuta niitä itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimuksia, jotka ovat edellytyksinä tekijänoikeussuojan saamiselle (Haarmann s. 70).

Tekijänoikeudella ei anneta yksinoikeutta ideoihin tai yleisiin periaatteisiin vaan niiden teoksessa ilmenevään omaperäiseen ja luovaan ilmenemismuotoon.

TekijäL 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, TekijäL 2 luvussa säädettyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännökseenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Kappaleen valmistamista kirjallisesta teoksesta on esimerkiksi sen painaminen lehteen. Kirjallinen teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esimerkiksi levitetään yleisön keskuuteen lehden osana.

Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään TekijäL 3 §:ssä. TekijäL 3 §:n 1 momentin mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin.

TekijäL 3 §:n 2 momentin mukaan teosta älköön muutettako tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tahi omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla, älköönkään sitä myöskään saatettako yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Tekijänoikeuslain 51 §:n mukaan kirjallista tai taiteellista teosta ei ole lupa saattaa yleisön saataviin käyttäen sellaista teoksen nimeä tahi tekijän salanimeä tai nimi-merkkiä, että teos tai tekijä helposti voidaan sekoittaa aikaisemmin julkistettuun teokseen tai sen tekijään.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin katsoi 16.7.2009 antamassaan ratkaisussa C-5/08 (Infopaq), että 11 sanasta koostuva ilmaisu voi saada tekijänoikeussuojaa, jos ilmaisu on omaperäinen, tekijänsä henkisen luomistyön tulos. Tällöin kyseisten 11 sanan tekstiotteiden julkaisemista, alkuperäistä tekstiä vastaavassa sanajärjestyksessä, voidaan pitää tekijänoikeudella suojatun teoksen kappaleen osittaisena valmistamisena (tietoyhteiskuntadirektiivin 2001/29/EY, 2(a) artiklan mukaisesti) ja siten tekijänoikeuden loukkauksena.

Tekijänoikeusneuvoston lausuntokäytäntöä

Tekijänoikeusneuvoston aiemmassa lausuntokäytännössä ei lyhyitä ilmaisuja ole pääsääntöisesti pidetty tekijänoikeudella suojattavina teoksina. Tekijänoikeusneuvosto on katsonut, että tekijänoikeussuojan piiriin eivät ole kuuluneet ilmaisut "Aqua Seitsen Seitsemisen lähdevesi" (TN 2004:13), "Puhdas Elämä Lapselle" (TN 2001:12), "Save the Wildlife" (TN 1995:16) eikä "Villi tyttö etsii iloista ja menevää miestä...kiinnostaako?" (TN 1992:15). Runoilijan nimeä ei pidetty tekijänoikeussuojaa nauttivana teoksena (TN 2003:13). Sanonnat "Lycka till", "Onks Viljoo näkyny?", "Aha" eivät saaneet tekijänoikeussuojaa (TN 1986:8), kuten ei myöskään teoksen nimi "Steissi" (TN 1992:7) eivätkä eräät sävelteosten nimet (TN 1998:3). Ilmaisu "ripa- ja varsisääntö" ei saanut tekijänoikeussuojaa (TN 2003:14). Web-grafiikkaan sisältyneet tekstit "Hae tuote" ja "Hae tuotteet" eivät olleet tekijänoikeuslaissa tarkoitettuja kirjallisia teoksia (TN 2004:10), kuten ei myöskään neonvalolla toteutettu teksti "I love you" (TN 2004:11).

Kirjan nimet "Sauvakävely" (TN 2010:1) ja "Aapponen" (TN 2005:10) eivät olleet tekijänoikeudella suojattuja.

Lausunnossaan TN 2010:2 tekijänoikeusneuvosto katsoi, että laulun ilmaisut "vinksin vonksin" tai "heikun keikun" eivät sellaisinaan olleet tekijänoikeudella suojattuja. Sen sijaan laulun käännöksen säkeen "kaikki on vinksin vonksin tai ainakin heikun keikun" katsottiin ylittävän teoskynnyksen ja olevan tekijänoikeudellisesti suojattu.

Vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

Hakija haluaa tietää, onko sana "tipi-tii" tekijänoikeudella suojattu ja tarvitaanko siitä tehdyn muunnelman sanan "tipitii" käyttämiseen näyttelyn nimessä tekijän suostumus.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että jotta yksittäinen sana voisi saada tekijänoikeussuojaa kirjallisena teoksena, tulisi sen edustaa poikkeuksellisen korkeaa omaperäisyyden ja itsenäisyyden tasoa. Teoskynnyksen ylittyminen harkitaan tapauskohtaisesti.

Tekijänoikeusneuvosto on arvioinut "Tipi-tii"-sävellysteoksen nimen teostasoa ja toteaa, että ilmaisut "tipi-tii" tai "tipitii" eivät sellaisinaan täytä sitä poikkeuksellisen korkeaa omaperäisyyden ja itsenäisyyden tasoa, jota lyhyen ilmaisun tekijänoikeussuojalta on perusteltua edellyttää. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että ilmaisu "tipi-tii" tai "tipitii" ei nauti tekijänoikeussuojaa TekijäL 1 §:ssä tarkoitettuna kirjallisena teoksena.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa lisäksi, että asiassa ei ole kyse TekijäL:n 51 §:ssä tarkoitetusta teoksen saattamisesta yleisön saataviin aikaisemmin julkistettuun teokseen helposti sekoitettavaa nimeä käyttäen.

Puheenjohtaja

Marcus Norrgård

Sihteeri

Marco Grönroos

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Marcus Norrgård (puheenjohtaja), Pirjo Kontkanen, Pekka Pulkkinen, Teemu Kalliala, Martti Virtanen, Anne Salomaa, Eija Hinkkala, Tuula Hämäläinen, Kirsi-Marja Okkonen, Riikka Tähtivuori, Markku Uotila, Pekka Sipilä, Ismo Huhtanen, Martti Kivistö, Heikki Jokinen.